

**NARVIK
KOMMUNE**

Virksomhetsstyring

Grunnleggende kommuneøkonomi

v/Rolf M. Lossius
27.10.23

God økonomistyring er grunnmuren i effektiv ressursforvaltning

Denne veilederen skal gi kommunalt folkevalgte en **grunnleggende, lettfattelig og oversiktlig innføring** i økonomistyring.

Veilederen består av **en kombinasjon av teori og eksempler**.

Veilederen består av **tre deler**:

1. Kommuneøkonomi i fugleperspektiv
2. Trender og utviklingstrekk som påvirker kommunens økonomi
3. Økonomistyring i praksis

Helt til slutt kommer et vedlegg. Her gjennomgås vanlige årsaker til at kommuner kan havne i økonomisk uføre, samt noen anbefalinger til hvordan man kan komme seg ut av uføre.

Økonomistyring dreier seg om:

- Hvor mye skal vi produsere?
- Hvem skal tilby tjenestene?
- Hva skal tilbys, og hvordan?
- Hvor mye, og til hvilken kvalitet?
- Hvem skal få tjenestene?
- Når og til hvilken mengde?
- Hvem skal betale og hvordan?
- Hvem skal bestemme dette?

Økonomistyring innebærer å ta stilling til disse spørsmålene.

Dette er altfor viktige tema til å bli overlatt til økonomene alene!

Som folkevalgt har du ansvar for helheten – ikke bare dine egne hjertesaker

Som medlem av kommunestyret skal du ivareta det **overordnede ansvaret** for kommunens økonomi.

I valgkampen har du trolig løftet frem utvalgte enkelt-saker du har **lovet velgerne** å jobbe med.

Dilemmaet du som kommunepolitiker står overfor er hvordan det kan sikres **finansiering til dine hjertesaker** samtidig som kommunens tjenestetilbud ivaretas.

Forståelse for hvordan kommuneøkonomi fungerer, og samarbeid med administrasjonen gir et godt utgangspunkt for **gjennomslag** for hjertesaker.

Å forstå sammenhengen mellom økonomi og politikk er nøkkelen til vellykket og bærekraftig kommunepolitikk.

Realisering av hjertesaker krever omdisponering av midler

En kommunepolitiker lovte i valgkampen å kjempe for et fast kulturtilbud til de eldre i kommunen. Når denne politikeren er på plass i kommunestyret, er hun opptatt av å holde løftet sitt, og starter straks arbeidet med realiseringen av sin hjertesak. Kommunens økonomi er imidlertid presset, og etter en prat med økonomisjefen forstår hun at tiltaket må sikres finansiering for å kunne gjennomføres. Hun går grundig til verks, og oppdager at antall barn i skolepliktig alder i kommunen har sunket de senere årene. Dette har ikke blitt gjenspeilet i budsjettildelingen til skole. Hun foreslår derfor at ressurser omdisponeres fra skole til eldre.

Økonomistyring er viktig på godt og vondt

Positive effekter av god økonomistyring

- Økt politisk handlingsrom – på kort og lang sikt
- Oversikt og kontroll over ressursbruken
- Tilpasning av ressursbruken etter endrede rammevilkår
- Effektiv utnyttelse av ressursene
- Økt medarbeidertilfredshet på grunn av stabile og forutsigbare ressursrammer

Negative konsekvenser av svak økonomistyring

- Tap av handlingsrom – økonomien overstyrer politikken
- Manglende oversikt over kommunens ressursbruk
- Ressursbruk basert på slik det var før
- Ineffektiv utnyttelse av ressursene
- Byråkratisering– møter og planlegging uten resultater

Økonomisk handlingsrom oppstår når inntektene er større enn kostnadene

Økonomisk handlingsrom

Din kommunes økonomiske handlingsrom er det din kommune sitter igjen med etter at alle lovpålagte oppgaver og minstestandarder er dekket. Økonomisk handlingsrom er det samme som frie disponible inntekter.

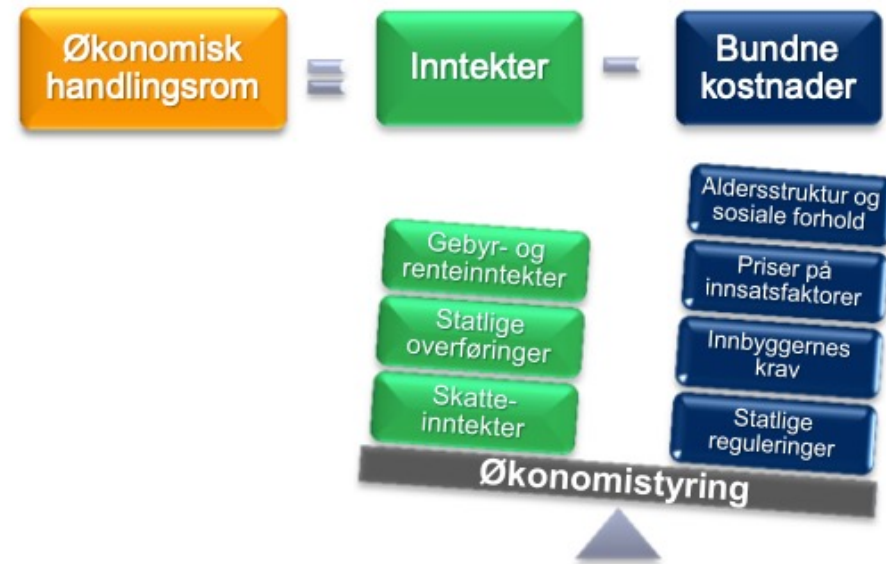
Inntekter

Skatteinntektene er den største inntektskilden. Den utgjør om lag 40 prosent av gjennomsnittskommunens totale inntekter, men andelen varierer betydelig mellom kommuner. Rammetilskudd, øremerkede tilskudd og øvrige statstilskudd er direkte overføringer fra Staten til din kommune. Disse overføringene utgjør samlet cirka 40 prosent i gjennomsnittskommunen.

Bundne kostnader

Bundne kostnader er kostnader kommunen er nødt til å dekke for å ivareta lovpålagte oppgaver og minstestandarder i tjenesteproduksjonen. Bundne kostnader kan i liten grad reduseres på kort sikt. På lengre sikt kan bundne kostnader reduseres ved å gjennomføre struktur- eller endringer (eksempelvis ved å endre skolestruktur).

Økonomisk handlingsrom kan økes ved å øke inntektene eller redusere bundne kostnader

Finansieringen av din kommune kommer fra flere inntektskilder

Skatteinntekter

Blant de ulike skattene bestemmes eiendomsskatten av din kommune og en innføring av denne skatten kan øke din kommunens inntekter. Eiendomsskatten fastsettes lokalt av kommunestyret for hele eller deler av kommunen ut fra reglene i eiendomsskatteloven. De øvrige skattene, som utgjør den største andelen av kommunens skatteinntekter, bestemmes av Stortinget.

Inntekter fra brukerbetaling, utleie og kommunale avgifter

Din kommune mottar inntekter for flere kommunale tjenester, som eksempelvis brukerbetaling for barnehageplasser og renovasjon. Denne type inntekter kalles gjerne gebyrer. Gebyrinntekten kan ikke overstige den faktiske kostnaden ved å levere tjenesten.

Renteinntekter

Hvis din kommune har bankinnskudd vil renteinntekter inngå som inntekter i driftsbudsjettet.

Statlig rammetilskudd

Rammetilskudd er overføringer fra Staten til din kommune. Dette tilskuddet har til hensikt å bidra til at alle kommuner har de samme forutsetningene for å gi innbyggerne et likeverdig tjenestetilbud, samt ivareta regional- og distriktpolitiske målsettinger.

Øremerkede statstilskudd

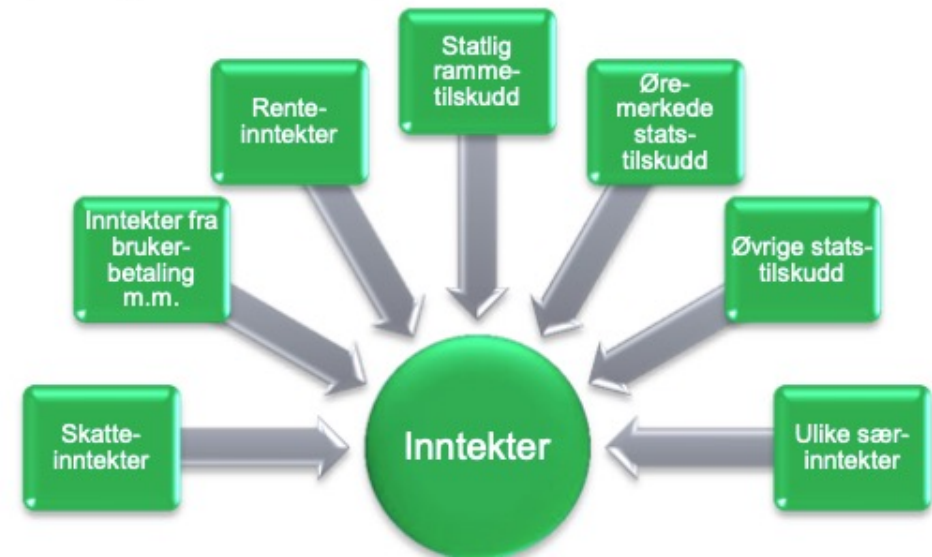
Øremerkede tilskudd er en overføring fra Staten, som skal brukes innen spesielle sektorer eller tjenestoområder.

Øvrige statstilskudd

Øvrige statstilskudd er alle statstilskudd som ikke er motivert ut fra regional- og distriktpolitiske målsettinger, utjevning eller er øremerket til en bestemt tjenesteproduksjon.

Ulike særinntekter

Flere kommuner er eiere/medeiere av private selskaper, eller har tidligere tillatt utbygging av vassdrag i deres kommuner. Dette åpner for at disse kommunene kan ta ut utbytte og motta konsesjonskraftsinntekter.

Det økonomiske handlingsrommet kan påvirkes på kort eller lang sikt

Din kommune har en rekke fastlagte ansvarsområder

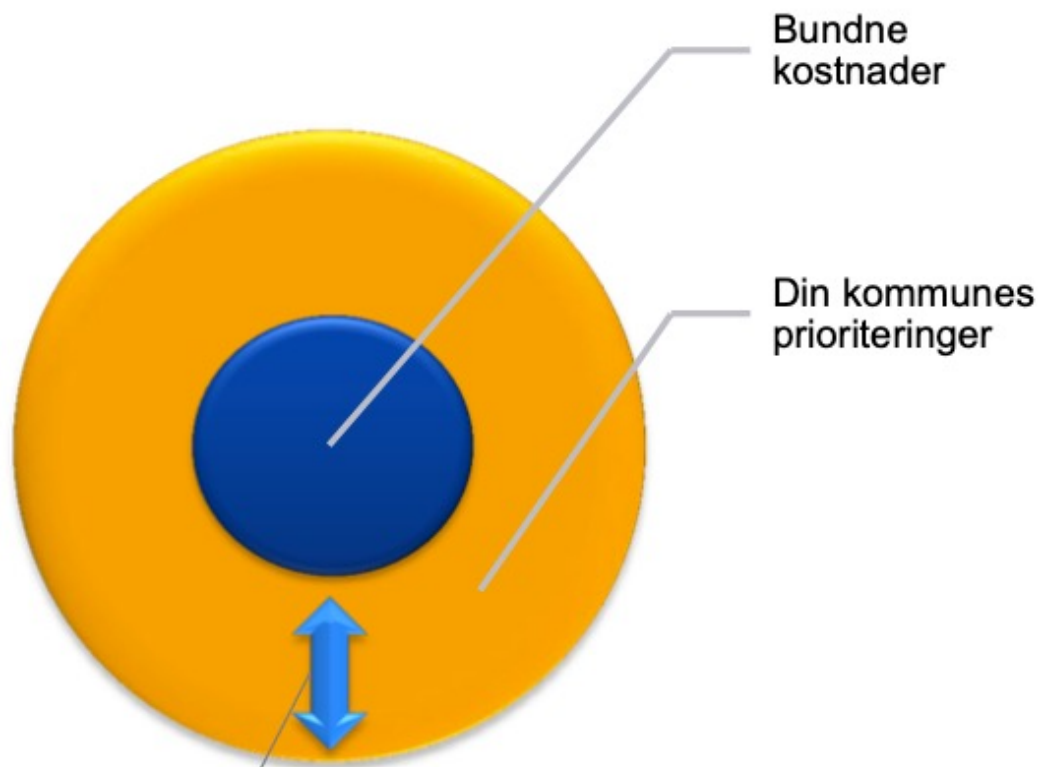
Din kommunes ansvarsoppgaver omfatter følgende områder:

- **Administrative tjenester** omfatter din kommunes oppgaver knyttet til politisk styring, kontrollorgan og administrasjon.
- **Utdanningstjenester** inkluderer barne- og ungdomsskoletilbud, herav lokaler og skyss, barnehage, voksenopplæring, spesialskoler, skolefritidsordninger og musikk- og kulturskoler.
- **Helse- og sosialtjenester** innebærer kommunehelsetjenesten (inkl. forebyggende tiltak), sosialhjelp (økonomisk og forebyggende), barnevernstjenester, samt pleie- og omsorgstjenester
- **Kulturelle tjenester** omfatter kino, bibliotek, idrettsanlegg, museer, kunstformidling, kirker og andre religiøse formål.
- **Infrastruktur tjenester** omfatter vann, avløp og renovasjonstjenester, drift og vedlikehold av kommunale veier og en rekke andre infrastruktur-tjenester som brannberedskap, naturforvaltning og kommunale boliger.

Omfanget av en kommunal tjeneste bestemmes av lovpålagte minstestandarder og din kommunes prioriteringer

Samlet omfang av en kommunal tjeneste

Siden bundne kostnader i liten grad kan påvirkes på kort sikt er det kun din kommunes prioriteringer som kan bidra til økning eller reduksjon av omfanget på en kommunal tjeneste.

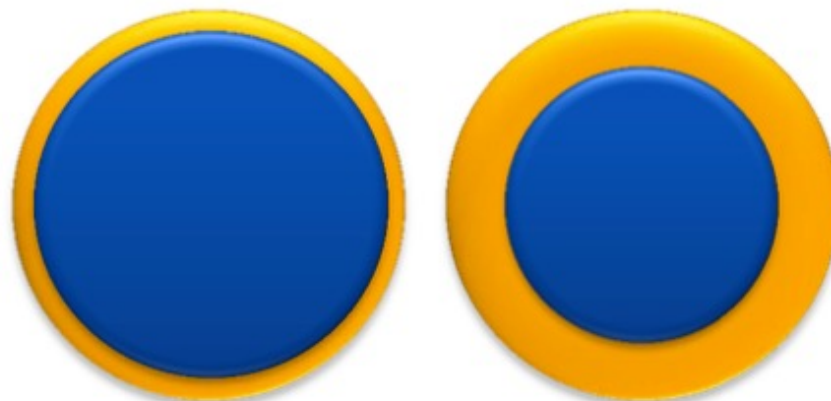
Samlede utgifter til en bestemt tjeneste (eller tjenesteområde) bestemmes av kostnaden ved å tilby lovpålagte minstestandarder (bundne kostnader) og din kommunes prioritering.

Både bundne kostnader og prioritering er ulike på tvers av sektorer og mellom kommuner.

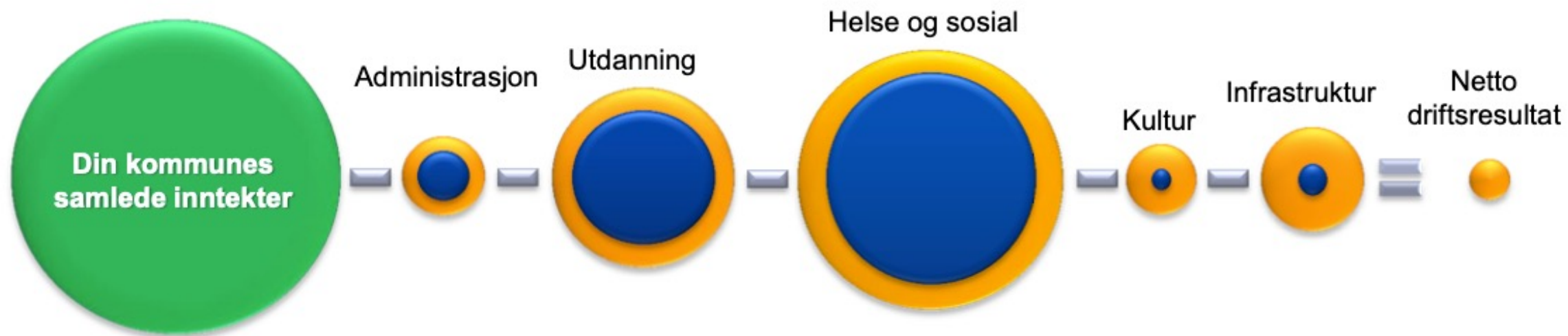
De bundne kostnadene kan påvirkes på lengre sikt ved å gjennomføre omstillingsprosesser som bidrar til at kostnaden ved å tilby samme tjeneste reduseres. Det økonomiske handlingsrommet vil dermed øke.

Kort sikt

Lang sikt

Sammenheng i budsjettet

Spørsmål og svar

2024

Narvik kommune

Vis oversikt

Du kan stille spørsmål til og med 1. desember 2023

Spørsmål og svar

Vis

Alle

Status

Alle

Kolonneoppsett

Eksporter

ID	Tema	Spørsmål	Spørsmålsstiller	Par...	Dato opprettet	Status	Svar	Frist for svar	Publisert

Opprett spørsmål

Opplæring Framsikt - politikermodul

2. November etter formannskap til kl. 15.30

- Gruppeledere/evt. partileder inviteres.